

DAF YOMI IYUN TOPICS-Bava Kama 111-Chiyuv Hashava for Gezel Akum

1. רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק א

ואסור לגזול כל שהוא דין תורה, אפילו גוי עובד עבודה זרה א אסור לגזלו או לעשקו, ואם גזלו או עשקו יחזיר.

2. הגהות מיימוניות הלכות גזלה ואבדה פרק א

[א] גרסינן בתוספתא ב"ק הגזול את העכו"ם חייב להחזיר לו דחמור גזל העכו"ם מגזל ישראל מפני חלול השם, ועיין לעיל בהלכות גנבה פ"ז ופי"א:

3. שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן כח

סעיף א

[א] (א) המקדש את האשה א {א} (ב) {א} {ב} בגזל ב {ב} או ב' {ב} בגניבה ב ג' או ג' {ב} בחמס, אם נתייאשו הבעלים, (א) ד [א] {ג} ג' ונודע שקנה אותו דבר ביאוש, ג (ב) {ב} [ב] {ד} {ד} (הרי זו ד ה) ד' {ד} מקודשת. <א> ואם לאו, אינה מקודשת. **הגה:** (ג) ה' קדשה ו' בגזל או ה' [ג] {ה} {ז} גניבת ו' {ו} {ו} עובדי כוכבים, הוי מקודשת דהא אינה צריכה להחזיר רק מכח קידוש השם (מהרי"ו סי' קל"ח). ו' [ד] קדשה ח' בגזל ו' (ד) {ז} {ז} אחר יאוש {ח} {ו} לבד, [ה] <ב> מקודשת מדרבנן (רבינו ירוחם).

4. חלקת מחוקק סימן כח

(ג) קדשה בגזל או גניבת הכותי. פשט הלשון משמע דגזל הכותי אף דלא נתייאש הכותי אפ"ה הוי מקודשת דהא אין האשה צריכה להחזיר לכותי רק מפני קדוש השם ולא מדינא ובאמת דברים הללו צ"ע דהא משמע בגמר' בכמה דוכתי דגזל וגניבת הכותים אסור מן התורה רק דכפל א"צ לשלם בכותי מדכתיב רעהו ואם כן מנ"ל לחלק בין גזל כותי לגזל ישראל דילמ' מדינא צריכה להחזיר לכותי כל שהגזילה שלו בעין ולא נתייאש הכותי ולא מצינו בגמר' רמז וחילוק בדין זה בין כותי לישראל ובד"מ העתיק דין זה מתשובת מהרי"ו סי' קל"ח ושם מיירי באחד שמכר משכון של כותי לחבירו וחבירו קידש בו אשה וזה היא אפשר דרבנן דהמשכון בהיתר' אתי לידיה ומכירת המשכון הוי כהפקעת הלואתו אבל גזילה ממש דהוי כעין גזל החנות לא מצינו שיהיה הפרש בין כותי לישראל ושם בתשובה מיירי אם זה הוי גזל דרבנן ואינה מקודשת או עדיף מגזל דרבנן ומקודשת דוק' בתשובה שם דמגולן דאורי' לא מיירי התם ואף אם היה בשום פוסק דגזל הכותי הוי דרבנן מ"מ אנן לא ק"ל הכי כמו שפסק בח"מ סי' שנ"ט והמעין בתשובת מהרי"ו הנ"ל יראה דאף בגזל מדרבנן לא הוי קידושין ודאית ע"כ נראה פשוט למעשה דלא הוי קידושין גמורים ואם קדשה אחר צריכה גט משניהם:

5. נתיבות המשפט ביאורים סימן שמח

[א] הגונב ממון של גוים. עיין ש"ך ס"ק ב' עד וצ"ע. ולפענ"ד נראה ליישב דנהי דהגניבה הוא איסור דאורייתא מוחשב [ויקרא כ"ה נ'] או מואכלת [דברים ז' ט"ז] כדאיתא בב"ק דף קי"ג [ע"ב], מ"מ הא בישראל גופיה אילו לא הוה כתיב עשה דוהשיב את הגזילה [ויקרא ה' כ"ג] הוי אמרינן אף דעבר אלאו דלא תגנובו [שם י"ט י"א] מ"מ איסורא דעבד עבד ובהשבה אינו חייב, רק דבישראל רחמנא נתקיה לעשה דוהשיב את הגזילה, אבל בגוי נהי דקרא דוחשב לדרשה גמורה אתי, מ"מ היכן מצינו דחייביה רחמנא בהשבה לגוי, והשבה לגוי אינה אלא משום קידוש השם, וזהו שדקדק הרב בהג"ה באה"ע [סי' כ"ח סעיף א'] דא"צ להחזיר רק משום קידוש השם. ואין להקשות מהא דאיתא בבכורות דף י"ג [ע"ב] לרעך אתה מחזיר אונאה ואי אתה מחזיר לגוי, אלמא דאי היה אסור חייב ג"כ בחזרה. זה אינו, דודאי אי לא הוי מיעוט הוי אמרינן מקרא מלא דיבר הכתוב בין לישראל בין לגוי וא"כ עשה דהשבה קאי ג"כ על גוי, אבל כשיש מיעוט דהקרא לא איירי רק בישראל, רק דילפינן איסורא מקרא אחר דוחשב

כדאיתא בב"ק קי"ג מנין לגזל גוי שהוא אסור ת"ל וחשב, וע"כ צ"ל או דס"ל דנלמד מאונאה אי לאו קרא דוחשב, או דס"ל דמסברא לא איירי קרא רק בישראל ואיצטריך למילף מקרא דוחשב, א"כ השבה מנין הא בהאי קרא לא כתיב עשה דהשבה, וע"כ חיוב השבה אינו אלא מדרבנן.

ואי קשיא נהי דאינו חייב בהשבה מ"מ הא לאו דידיה הוא דהא לא קנה אותו, ואמאי מקודשת הא בדבר שאינו שלו קידשה, וכמ"ש המגן אברהם באו"ח סימן תרל"ז ס"ק ג' בשם ספר יראים [סי' תכ"ב] דאפילו גזל גוי מותר מ"מ לאו שלו לענין סוכה. זה אינו, דבקדושין לא שייך זה, דכיון דההנאה בדבר זה מותרת מדאורייתא והוא המציא לה הנאה זו, מקודשת בשכר הנאה שהמציא לה, וראיה ממ"ש הר"ן בפ"ב דקדושין [כ"ג ע"א מדפי הרי"ף ד"ה מחרן] דאם קידשה בחליפי איסור הנאה דמקודשת כיון דלדידה שריא, דמקודשת מטעם שכתבתי דכיון דהוא המציא לה הנאה המותרת לה מקודשת כמו בדבר עלי לשלטון.

6. ש"ך חושן משפט סימן שמח

(ב) או הגונב ממון של עכו"ם. משמע מכאן דאסור דאורייתא וכ"כ מהרש"ל פ' הגזל דס"ל להרמב"ם וטור וסמ"ג שכתבו בל"ה הזה דאסור מדאורייתא ע"ש וקשה מכאן על מ"ש הרב בהג"ה בא"ע ריש סי' כ"ח קדש' בגזל או בגניבת עכו"ם הוי מקודשת דהא אינה צריכה להחזיר רק משו' קידוש השם עכ"ל ומה שהוציא הרב שם כן מתשובת מהרי"ו סי' קל"ח כשתעיין בתשוב' רי"ו שם תראה שאינו כן וצ"ע ועמש"ל ר"ס שנ"ט:

7. מנחת חינוך פרשת ויקרא מצוה קל

ומבואר בר"ם כאן דאף לעכו"ם אסור לגזול וכו' ואם גזלו יחזיר ובכ"מ דעתו בדעת הר"ם דגזל עכו"ם אינו רק מדרבנן ועש"ך סי' שנ"ט ובב"ש ואחרונים ואי"ה בפ' קדושים יבואר גבי הלאו דלא תגזול. אך מ"ש הר"ם דיהזיר נראה דצריך להשיב לו וכ"כ בפ"ז הנשבע לעכו"ם משלם את הקרן ואינו חייב בחומש וכו' צ"ע דאפילו אם נאמר דגזל עכו"ם אסור מה"ת מ"מ פרשה זו דכתיב והשיב את הגזילה כו' ממעטין עכו"ם מפרשה זו דכתיב וכיחש בעמיתו א"כ העשה נמי לא קאי אעכו"ם ומנלן דחייב להשיב דלמא איסורא דעביד עביד. ונ"פ דבאמת אין מקיים מ"ע דוהשיב מ"מ עכ"פ אינו שלו דבמה קנה כיון דאינו שלו מחויב להחזיר כמו הרבה לאוין בממון דניתנו לתשלומין אף דליכא עשה דהשבה לגבייהו ומוציאין אפי' בדיינים בש"פ. אך המ"ע אינו מקיים דהעשה רק בישראל כתיב וע' שעה"מ החו"מ בלאו דב"י ובמקנה סי' כ"ח כ' דגזילת עכו"ם לא קנה מחמת דכ"מ דארל"ת כו' ע"ש. א"כ בודאי אינו שלו ומ"מ אינו במ"ע דהשבה כנ"ב. וג"כ דוקא ש"פ ופחות מזה לאו ממון וא"מ בדיינים ואם נאמר בפמ"ש פ' מחל בעכו"ם ל"ש מחילה עיין בסנהדרין אך מ"מ השבה ל"ש בעכו"ם בכ"ע ופמ"ש פ' ג"כ לא קנה אך מצות השבה לא קיים. וכבר כתבתי דבעוש"ק אין בהם מצות השבה ומ"מ אינו שלו רק א"ל הש"ל וא"ח באחריות. ונראה בכל הדיני שאין מצות השבה עליו אע"פ שהוא לא קנה מ"מ א"ח באחריות ומ"מ צ"ע. והנה לפמ"ש"ל להסוברים דפמ"ש"פ לא ניתן להשבון מחמת מחילה צ"ע אם גזל שטר שאינו ש"פ. א"כ ל"ה שלו דאפי' אם נאמר דמחל לו חבריו מ"מ במסירה בעלמא לא קנה השטר דצריך כתיבה כידוע א"כ ל"ק כלל. והנה לכאורה כיון דהו"ל מ"ע הו"ל ככל מ"ע שבתורה כמו תפילין לולב מצה ודומי' דמחויב כ"א מישראל להטריח בגופו כל האפשרות ובממונו להוציא ממון עד חומש מממונו לקיים המ"ע עאו"ח סתרנ"ו ומכ"ש דעבר בלאו והוא נל"ע אם יקיים העשה יעקור הלאו ולא יעבור למפרע א"כ בלאו, הדין דכל ממון יבזבז שלא יעבור כמבואר שם וגם בגופו עד פ"ג וא"צ להאריך כי הוא ידוע. א"כ הי' צריך הגזלן לטרוח אפי' למדי ולהשיבו לנגזל עד חומש מממונו. ובאמת מבואר בש"ס ב"ק דק"ג דא"צ להוליך אחריו וער"מ פ"ז כאן דכתב דא"צ לרדוף אחריו וכו' אלא יהיה בידו עד שיבאו הבעלים ויטלו שלהם כו' ובטור ש"ס"ז מבואר דידוע לבעלים וכו' ועסמ"ע וש"ך שם. ולכאורה מה נשתנה עשה זו מכל מ"ע שבתורה ובפרט כיון דהיא לתיקון הלאו ובסמ"ע שם כ' דהיא תקנת השבים ובש"ך השיג עליו וכ' דבש"ס משמע דמדינא א"ח להוליך אחריו כו' עש"ס שם דה"ל כאילו אמר יהי' לי בידך והסוגיא שם צריכה ביאור ויבואר במק"א אי"ה.

